

Dret Penal II

Codi: 102246

Crèdits: 6

2025/2026

Titulació	Tipus	Curs
Dret	OB	1

Professor/a de contacte

Nom: Miriam Ana Cugat Mauri

Correu electrònic: miriam.cugat@uab.cat

Equip docent

Margarita Bonet Esteva

Fermin Morales Prats

Josep Riba Ciurana

Antoni Cardona Barber

Maria Jesus Guardiola Lago

Maria Jose Pifarre De Moner

Jose Lopez Sanchez

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Per cursar Dret Penal II, no és necessari haver aprovat Dret Penal I. Tanmateix, és aconsellable haver-ho fet amb la finalitat d'entendre els principis, conceptes i terminologia bàsics de l'assignatura.

La docència de l'assignatura s'imparteix d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Objectius

Conèixer i entendre la teoria jurídica del delictes i els elements que la integren, com a pas previ per a l'estudi dels delictes en particular, que són objecte de l'assignatura de Dret Penal III i la resta d'optatives de la disciplina.

Competències

- Adquirir els coneixements bàsics de les diferents dogmàtiques jurídiques i exposar-los en públic.
- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar que es comprenen i es coneixen les principals institucions polítiques i privades en la seva gènesi i en el seu conjunt amb els seus respectius.
- Demostrar que es té una consciència crítica en l'anàlisi de l'ordenament jurídic i el desenvolupament de la dialèctica jurídica.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Dominar les tècniques informàtiques per obtenir la informació jurídica (bases de dades de legislació, jurisprudència, bibliografia, etc.) i per comunicar dades.
- Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Identificar, valorar i posar en pràctica els canvis en la jurisprudència.
- Memoritzar i utilitzar la terminologia jurídica.
- Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar textos jurídics (contractes, dictàmens, sentències, interlocutòries, providències, testaments, legislacions, etc.).
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
- Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.
- Tenir habilitat per prendre decisions.
- Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
- Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
- Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina de treball en la interpretació de l'ordenament jurídic.

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir els coneixements bàsics de la dogmàtica penal.
2. Argumentar l'aplicació de normes penals en la resolució de problemes penals.
3. Buscar sentències penals en les bases de dades.
4. Definir estratègies de defensa dels interessos jurídicopenals.
5. Definir la vinculació del dret penal amb els principis i els valors constitucionals.
6. Definir les principals institucions penals.
7. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
8. Distingir les relacions de dependència i autonomia entre el dret penal i la resta de branques de l'ordenament jurídic (civil, laboral, administratiu i financer).
9. Exposar oralment la resolució de qüestions dogmàtiques penals.
10. Fonamentar l'aplicació de les normes penals en la resolució de problemes penals.
11. Gestionar recursos bibliogràfics i documentals: bases de dades, navegació, etc.
12. Identificar, conèixer i aplicar els principis interpretatius del dret penal.
13. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en concret.
14. Identificar els conflictes d'interessos subjacents en un litigi penal en general.
15. Identificar i conèixer els principis limitadors del dret penal.
16. Identificar i valorar la jurisprudència de les audiències provincials i el Tribunal Suprem en matèria penal.
17. Interpretar les normes penals com decisions de política criminal.
18. Memoritzar i utilitzar la terminologia específicament penal.
19. Planificar i organitzar: gestió del temps, dels recursos, etc.
20. Reconèixer i resoldre problemes.
21. Redactar resolucions de casos penals.
22. Resoldre els problemes d'interpretació i aplicació que presenten les normes penals.
23. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
24. Ser capaç de percebre l'impacte i les implicacions de les decisions que es prenen.

25. Tenir habilitat per prendre decisions.
26. Treballar en equip: poder formar part de grups de treball i també coordinar-los i prendre decisions que afectin tot el grup.
27. Trobar la normativa aplicable entre el Codi penal i les normes penals especials.
28. Utilitzar diferents tecnologies de la informació i la comunicació.
29. Utilitzar els arguments de la jurisprudència penal i constitucional per a resoldre problemes penals.
30. Utilitzar els principis i els valors constitucionals com a eina d'interpretació de les normes penals.

Continguts

Tema 1. Introducció a la teoria del delictes. Concepte, elements i estructura de delictes.

Tema 2. El tipus penal: concepte, funció, elements i classificació.

Tema 3. Tipus objectiu (I): a) Supòsits d'absència d'acció o comportament penalment rellevant. b) Causalitat i imputació objectiva.

Tema 4. Tipus objectiu (II): a) L'omissió pròpia. b) L'omissió impròpia o comissió per omissió.

Tema 5. Tipus subjectiu (I): a) El dol: concepte, elements i classes. b) Absència de dol: l'error de tipus, sobre les qualificacions i les circumstàncies. c) Els elements subjectius de l'injust.

Tema 6. Tipus subjectiu (II): a) El sistema d'incriminació específica o llista tancada de la imprudència punible. b) Concepte, elements i classes d'imprudència. c) Recordatori dels requisits d'imputació objectiva i exclusió del cas fortuït (*vid. supra*, tema 3). d) Esmert dels delictes de perill.

Tema 7. L'antijuridicitat: a) Antijuridicitat formal i material, i el principi d'insignificança. b) Les causes de justificació: requisits comuns.

Tema 8. Les causes de justificació en particular: a) Legítima defensa. b) Estat de necessitat. c) Compliment d'un deure i exercici legítim d'un dret, ofici o càrrec. d) Tractament actual de l'obediència deguda. e) El problema del consentiment de la persona ofesa pel delictes.

Tema 9. La culpabilitat: a) La culpabilitat com a principi i categoria dogmàtica. b) Les causes d'inimputabilitat: l'anomalia o alteració psíquica; la intoxicació plena i la síndrome d'abstinència; l'alteració de la percepció; menció a l'*actio libera in causa*. c) L'error de prohibició: concepte, classes i efectes sobre la pena. d) La inexigibilitat d'una altra conducta: la por insuperable i la seva delimitació respecte de la inimputabilitat. e) El règim de la minoria d'edat penal: franges d'edat i menció a les especificitats substantives i processals.

Tema 10. Punibilitat: a) Concepte i classificació dels requisits de punibilitat. b) Les condicions objectives de punibilitat. c) Les excuses absolutòries. d) Les condicions de procedibilitat. e) Les causes d'extinció de la responsabilitat penal, amb especial menció de l'indult, la prescripció i el perdó de la persona ofesa.

Tema 11. *Iter criminis*: a) Fases del delictes i delimitació dels actes preparatoris. b) La consumació: concepte i distinció de l'esgotament del delictes. c) La temptativa: concepte, classes, efectes sobre la pena i referència al desistiment de la temptativa (*vid. supra*, tema 10, *punibilitat*). d) Els actes preparatoris: I) el sistema d'incriminació específica dels actes preparatoris, II) la proposició, la provocació i la conspiració.

Tema 12. Autoria i participació: a) Principis generals: accessorietat i unitat del títol d'imputació, amb referència als delictes especials. b) Formes d'autoria en sentit estricte: autoria, coautoria i autoria mediata. c) Formes de participació equiparades a l'autoria: inducció i cooperació necessària. d) La complicitat. e) Regles especials: l'actuació en nom d'altri, i la responsabilitat en cascada en els delictes d'impremta i altres mitjans de comunicació. f) Conseqüències penals.

Tema 13. Les circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal: a) Concepte, classes i efectes sobre la pena. b) Regles d'aplicació: comunicabilitat, inherència i compatibilitat.

Tema 14. Determinació de la pena: concepte i fases. La pena abstracta o l'elecció del grau de pena. La pena concreta.

Tema 15. Els concursos: a) Concepte i classes. b) El concurs aparent de lleis o concurs de normes: concepte i criteris de resolució. c) El concurs de delictes: concepte, classes (real, ideal, medial, "continuat" i "massa") i criteris per a la determinació de la pena.

Tema 16. La responsabilitat penal de les persones jurídiques: a) Característiques generals del model espanyol: el sistema vicarial i l'autonomia de la responsabilitat de les persones físiques i jurídiques. b) Els subjectes transmissors de RPPJ: representants i subordinats. c) El defecte d'organització com a condició per a la responsabilitat penal. d) L'eficàcia eximent o atenuant de les "compliance"s. e) Sistema de penes i criteris per a la determinació de la pena i la responsabilitat civil.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	22	0,88	1, 12, 15, 18, 30
Seminaris	22	0,88	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 30
Tipus: Supervisades			
Tutories	1	0,04	19, 20, 25
Tipus: Autònomes			
Avaluació	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30
Estudi i preparació de treballs	95	3,8	1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 15, 19, 22, 27, 30

Durant el curs es desenvolupen els tipus d'activitats següents:

1. *Activitats dirigides*: activitats en les quals el professorat és present durant l'execució i té un paper més actiu o de direcció de l'activitat. Es divideixen en dos tipus:

1.1. *Classes teòriques*: tenen per objecte que l'alumnat assoleixi les bases conceptuals de la matèria i conegui les principals fonts legals i jurisprudencials.

1.2. *Seminaris*: permeten que l'alumnat, en grups reduïts o en grup gran, pugui fer activitats d'anàlisi de textos jurídics o notícies, resolució de casos pràctics, comentaris de sentències o textos doctrinals, etc.

L'assistència és obligatòria, tant a les classes teòriques com als seminaris, excepte en els casos de causa justificada.

2. *Activitats supervisades: tutories*.

La finalitat de les tutories és aclarir les explicacions de les classes teòriques o pràctiques. No estan concebudes per substituir les explicacions de classe per a qui no hi hagi assistit, sinó per complementar-les o reforçar-les davant de necessitats particulars.

3. *Activitats autònomes*: activitats que l'alumnat desenvolupa fora de l'aula, amb el suport puntual del professorat, en cas necessari, durant les tutories.

3.1. Cerca i lectura de bibliografia, normativa i jurisprudència.

3.2. Elaboració d'esquemes, mapes conceptuals i resums.

3.3. Estudi.

3.4. Preparació o desenvolupament de les activitats d'avaluació continuada.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat avaluable 1	25%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30
Activitat avaluable 2	25%	1,5	0,06	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 30
Examen final de continguts	50%	2	0,08	1, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 30

El sistema d'avaluació és mixt, teòric i pràctic, i es regeix per les regles que s'exposen a continuació.

A l'inici del curs, el professorat responsable de cadascun dels grups informa l'alumnat, mitjançant l'aula Moodle, de les dates de les activitats d'avaluació continuada, així com del model d'examen final (test, preguntes curtes, etc.).

1. Composició de la nota final

1.1. Activitats avaluables

a) Activitats d'avaluació continuada (5 punts sobre 10)

Les activitats d'avaluació continuada tenen per objecte el desenvolupament de competències essencialment pràctiques.

Es duen a terme dues activitats d'avaluació continuada, amb un valor de 2,5 punts cadascuna.

El professorat responsable de cada grup ha de concretar, al començament de curs, les característiques i les dates de les activitats.

b) Prova final de contingut (5 punts sobre 10)

La prova final de contingut té un valor de 5 punts.

Té lloc el dia establert al calendari oficial de la Facultat. A l'inici del curs, el professorat responsable n'indica el format.

1.2. Requisits per aprovar l'assignatura:

a) que la suma de la nota de la prova final de contingut i la de l'avaluació continuada sigui, com a mínim, de 5 sobre 10.

b) que la nota de la prova final de contingut sigui, com a mínim, de 2 sobre 5.

El professorat responsable de cada grup ha d'informar de si cal obtenir també un mínim de 2 punts sobre 5 de la nota de l'avaluació continuada.

Si no s'assoleix alguna de les esmentades notes mínimes, l'assignatura queda suspesa i la nota màxima és de 4,5.

2. Reavaluació

Pot accedir a la reavaluació qui hagi suspès o qui vulgui millorar la nota. Per accedir-hi, no cal haver obtingut una nota mínima ni de l'avaluació continuada ni de la prova final. En tot cas, compta l'última nota (la de la reavaluació), tant si és millor com si és pitjor que l'anterior.

Es pot reavaluar tant la part corresponent a la prova final de conjunt com les activitats d'avaluació continuada.

La reavaluació de la prova final de conjunt consisteix en una prova del mateix tipus que la duta a terme amb anterioritat i permet obtenir fins a 5 punts. Calendari: data oficial de la Facultat de Dret.

La reavaluació de l'activitat continuada consisteix a desenvolupar una activitat de la mateixa modalitat que alguna de les dutes a terme durant el curs i permet obtenir fins a 2,5 punts. La nota obtinguda a la reavaluació substitueix la pitjor nota de les obtingudes durant el curs.

3. Revisió

En publicar cadascuna de les notes, ja sigui de les activitats dutes a terme durant el curs, la prova final o les reavaluacions, el professorat ha d'especificar el sistema de revisió (data, hora i lloc).

4. Accés a l'avaluació

L'alumnat és avaluable sempre que hagi dut a terme un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. Si el valor de les activitats dutes a terme no arriba a aquest llindar, el professorat de l'assignatura pot considerar l'estudiant com a no avaluable.

5. Avaluació única

L'alumnat que pugui accedir a l'avaluació única ha de fer tres activitats de naturalesa i dificultat similars que en el sistema alternatiu d'avaluació continuada:

a) Una prova de contingut (fins a 5 punts de la nota final).

b) Dues activitats addicionals similars a les que són objecte del sistema d'avaluació continuada (fins a 2,5 punts cadascuna).

Per aprovar és imprescindible assolir un 2 sobre 5 en la prova de conjunt i un 2 sobre 5 en les activitats pràctiques (només si el professorat ho requereix també al sistema d'avaluació continuada), a més d'un 5 sobre 10 en el total.

S'aplica el mateix sistema de reavaluació que per a l'avaluació continuada. S'aplica el mateix sistema d'avaluabilitat de l'estudiant que per a l'avaluació continuada.

6. Nota important: l'alumnat que copii o intenti copiar en una prova d'avaluació tindrà un 0. Qui presenti una pràctica plagiada o de la qual no pugui justificar els arguments, obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiterar la conducta, suspendrà l'assignatura.

7. Ús de la IA

Es permet l'ús de tecnologies d'intel·ligència artificial (IA) exclusivament en tasques de suport, com la cerca bibliogràfica o d'informació, la correcció de textos o la traducció. L'estudiant ha d'identificar clarament quines parts han estat generades amb aquesta tecnologia, especificar les eines emprades i incloure una reflexió crítica sobre com aquestes han influït en el procés i el resultat final de l'activitat. La no-transparència de l'ús de la IA en les activitats avaluable es considera falta d'honestat acadèmica i pot comportar una penalització parcial o total en la nota de l'activitat, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

S'aconsella als alumnes que, abans d'adquirir els manuals, comprovin quin és l'última edició disponible, doncs és possible que alguns manuals comptin amb nova edició al setembre.

Bibliografia bàsica:

MUÑOZ CONDE, Francisco, GARCÍA ARÁN, Mercedes; Derecho Penal. Parte General, Tirant lo Blanch, 11ª ed., 2022. (Accessible a la biblioteca digital UAB)

QUINTERO OLIVARES, Gonzalo, Parte general del derecho penal, Thomson Reuters, 5ª ed., 2015. (Accssible a la biblioteca digital UAB)

Bibliografia complementària:

BERDUGO GÓMEZ DE LA TORRE, Ignacio; ARROYO ZAPATERO, Luís. Lecciones de derecho penal: Parte General, Atelier, 1999. ISBN: 9788471975607.

CEREZO MIR, José, *Curso de Derecho Penal español. Parte General. Tomo II: Teoría jurídica del delito*, 2001. ISBN: 9788430932214.

DIEZ RIPOLLES, José Luís, *Derecho Penal Español. Parte General*, Tirant lo Blanch, 5ª ed., 2020. ISBN: 9788491192381.

GÓMEZ RIVERO, María del Carmen; Nociones fundamentales del derecho penal: parte general, Tecnos, 4ª edición, 2019. ISBN: 9788430974634

LUZÓN PEÑA, Diego Manuel, *Lecciones de derecho penal. Parte general*, Tirant lo Blanch, 4ª ed. Ampliada y revisada, 2025. ISBN: 9788410957312

MIR PUIG, Santiago, *Derecho Penal. Parte General*, Dykinson, 10ª ed., 2015. ISBN: 9788460815822.

MORILLAS CUEVA, Lorenzo, *Sistema de Derecho Penal. Parte General*, Dykinson, 1ª ed., 2018. ISBN: 9788491489993.

QUINTERO OLIVARES, Gonzalo et al., *Esquemas de Teoría Jurídica del Delito y de la Pena*, Tirant lo Blanch, 4ª ed., 2018. ISBN: 9788491906735.

ROXIN, Claus, Derecho Penal. Parte General, Tomos I y II., Civitas, 1ª ed., 2014. ISBN: 9788447050703.

Bibliografia amb casos pràctics:

LUZÓN PEÑA, Diego Manuel, Derecho Penal en Casos: Parte General. Estudio Analítico-práctico, Tirant lo Blanch, 1ª ed., 2018. ISBN: 9788491698012.

MAQUEDA ABREU, María Luisa, LAURENZO COPELLO, Patricia, *El Derecho penal en casos. Parte General*. Tirant lo Blanch, 6ª ed., 2022. ISBN: 9788411471664

Programari

Utilització de bases de dades de Jurisprudència

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	11	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	12	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	13	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	21	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	22	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	23	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	31	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	32	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	33	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	511	Espanyol	segon quadrimestre	tarda
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	512	Espanyol	segon quadrimestre	tarda
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	701	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	702	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	2	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	3	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	51	Espanyol	segon quadrimestre	tarda

